

70 vuotta: Toiviomatkojen toimitusjohtaja Tapani Oksanen on säilyttänyt lapsuutensa kotiseutuidentiteetin

Pälkäneläiseksi juurtunut

Eletään vuotta 1956. On tammi-kuu, pimeä talvi-ilta, kään- teentekevä Suomen historias- sa. Ollaan valitsemassa uutta presidenttiä, ja kansa on juuri sanonut sanottavansa.

Pälkäneen kunnantoinistos- sa lasketaan valitsijamiesvaali- en ääniä kunnanjohtaja **Urpo Oksasen** huoneessa. Kunnan- johtajan vanhin poika **Tapani**, 12-vuotias yhteiskoululainen, seuraa tiukasti vieressä las- kennan etenemistä. Mikään ei pitäisi häntä poissa tästä tilai- suudesta.

Matkatoimisto Toiviomat- kujen toimitusjohtaja Tapani Oksanen täyttää ensi sun- nuntaina 70 vuotta, mutta edelleen hän muistaa sen illan, kun äänestyslippuja lajiteltiin kellertävässä lampunvalossa ja aikuisten jännitys kihelmöi ilmassa.

– Olen harrastanut historiaa ja politiikkaa niin kauan kuin

muistan, hän kertoo.

Hänen aikanaan kouluhisto- ria oli sikäli erikoista, että ope- tus lopetettiin ensimmäiseen maailmansotaan. Lähihistoria pyyhkäistiin menemään niin tehokkaasti, että vajetta on pi- tänyt paikkailla lukemalla jopa kymmeniä kirjoja vuodessa.

Tapani Oksanen asuu Hel- singissä ja viettää kesιάän ja vapaa-aikojaan Kangasalla. Ensi sunnuntaina hän juhlii 70-vuotispäiväänsä synnyin- maisemissaan Sarsan rannalla, mutta identiteetiltään hän tun- nustautuu pälkäneläiseksi.

– Minä olen yhä pälkäneläi- nen. Niin se vain on, hän sanoo.

Melkein tavallinen koulupoika

Tapani Oksasella on ollut pik- kupojasta asti innostus kerätä ja arkistoida erilaisia doku- mentteja. Niinpä hänellä on edelleen tallella sekin paperi,

jossa ovat pälkäneläisten ää- nimäärät presidentin valitsija- miesvaaleissa 1956.

Hänellä on hallussaan toi- nenkin intohimoisen historian- tallentajan väline: suorastaan valokuvaava muisti.

– Maaliskuun 5. päivänä 1953 Stalin kuoli ja Onkkaa- lan kansakoulussa oli sen jäl- keen suruliputus. Muistan sen selvästi, mutta en ole tavannut ketään muuta, joka muistaisi. Haluaisin kysyä, miksi liputus piti olla ja kuinka yleistä se oli, hän kertoo.

Pojan erikoinen harrastu- neisuus tunnettiin Pälkäneen yhteiskoulussa. Presidentin valitsijamiesvaalien jälkeen koulun rehtori Lauri Teivainen kysyi Tapanilta:

– Mitäs meidän poliitikko on mieltä vaaleista?

– Ei minulla tietysti 12-vuo- tiaana mitään omaa mielipidet- tä ollut, eikä se rehtoria olisi

kiinnostanutkaan. Senhän hän halusi tietää, miten kunnanjohtaja äänesti, Tapani Oksanen naurahtaa.

Muuten hän muistaa olleen- sa tavallinen koulupoika. His- toria oli lukuaineista mieluisin, mutta parasta oli urheilu ja eri- tyisesti suunnistus. Siinä hän oli nuorten sarjassa Pälkäneen mestari.

– Mutta en minä silti mikään erityinen urheilija ollut eikä minusta sellaista tullut. Siihen aikaan yksinkertaisesti oli tapa- na, että kaikki urheilivat, hän selittää.

Maito-ostoksista mustalle listalle

Vuonna 1956 Suomen poliiti- tinen kenttä kuohui, joten ei ollut oikeastaan ihme, jos lap- setkin välillä tulivat vedetyiksi mukaan.

Urho Kaleva Kekkonen va- littiin presidentiksi, ja sitten

alkoi maaliskuussa yleislakko. Sen laineet pyyhkivät myös Pälkänettä. Tapani Oksanen oli Syrjänharjussa hiihtämässä, kun hän kuuli tyrmistyttävän uutisen.

– Forsténin Reino tuli vas- taan ja sanoi, että sinun nimesi on työväentalon mustalla listal- la. Selvisi syykin: olin käynyt Härkösen kaupasta hakemassa maitoa puolivuotiaalle sisarel- leni. Juttu huvittaa nyt, mutta ei kyllä yhtään siihen aikaan. Se ei minulle koskaan selvinnyt, keitä muita sillä listalla oli, hän naureskelee.

Kukaan ei tiedä, leimahtiko kiinnostus politiikkaan ja his- toriaan, syiden ja seurausten analysointiin kotona, mutta ainakin siihen oli hyvät edel- lytykset.

– Isä oli aikanaan Valpon vankina ja syytteessä asekat- kennästä. Koko Suomen so- danjälkeinen poliittinen tilan-

ne oli sellainen, että väkisin- kin lapsi omaksui siitä vaikutteita, Oksanen toteaa.

Kun alle kouluikäiseltä Ta- panilta kysyttiin, mikä sinusta tulee isona, hän vastasi hyvin varmana:

– Kommunisti.

Sanan hän oli jostakin oppi- nut, mutta sen merkitystä hän ei ymmärtänyt.

– Isä ei puhunut koskaan kommunisteista eikä hän käyt- tänyt venäläisistä sanaa ryssä edes kertoessaan sotamuistoja. Niissä venäläiset olivat hänelle vanjoja, Tapani Oksanen ker- too.

Kotiseutuidentiteetti kypsy

Urpo Oksanen valittiin Päl- käneen kunnanjohtajaksi vuonna 1951. Hän oli silloin ammatiltaan asianajaja ja kaup- papuutarhuri, jälkimmäistä vielä intohimoisemmin kuin

Ilkka-lehden näköispainos lokakuulta 1941 kuuluu Tapani Oksasen kokoelmiin. Otsikot hätkähdyttävät nykylukijaa mutta olivat aikoinaan aivan uskottavaa luettavaa.

vikon kulttuurin. Ne mitätvä

KYLILTÄ

ensimmäistä, ja sotilasarvoltaan kapteeni, myöhemmin majuri.

Hän oli muuttanut Vesilahdelta Kangasalle ja ostanut ennen sotia Huutijärveltä Yli-Marttilan tilan, missä hän harjoitti muun muassa marja- ja kasvihuoneviljelyä. Hänen vaimonsa **Anna-Maija** oli Kangasalta kotoisin, ja Pälkäneelle lähettäessä lapsia oli kolme. Nuorin Oksasen sisaruksista syntyi Pälkäneellä.

– Minä kasvoin 8-vuotiaaksi asti agraariyhteisössä ja omaksuin siihen kuuluvan elämäntavan. Pälkäneelle muuton jälkeen aloin käydä kirjastossa, joka siihen aikaan sijaitsi Elsa Valanteen pienessä talossa nykyisen Kankilantien varrella. Oven yläpuolella luki Kantakirjasto, ja minä ihmettelin sitä sanaa. Kantakirja tarkoitti minulle lehmää, Tapani Oksanen muistelee.

Muutos oli iso, kun hänestä tuli Pälkäneen kunnanjohtajan poika ja kirkonkyläläinen. Koko elämää ajatellen tapahtui jotakin ratkaiseva: Tapani Oksasta kasvoi henkisesti pälkäneläinen, lopasti ja perustamattomasti, sitä huolimatta, että hän ei ole ollut edes vapaa-ajan asukas Pälkäneellä sen jälkeen, kun lähti ylioppilaaksi tultuaan Helsinkiin opiskelemaan.

Hänellä ei ollut pälkäneläisjuuria, mutta hän juurtui itsestään pälkäneläiseksi.

Nykyään hän ylläpitää paikallisentiteettiään vierailemalla viikoittain torikahviossa tapaamassa entisiä koulutove-

Sarsanvainiolla on hiljaista, tien varressa on vain yksi talo, jota ympäröi kaunis metsä.

reitaan ja muita tuttuja. Lisäksi hänet tapaa paikkakunnalla melkein missä tahansa kulttuuritapahtumassa.

– Tulen aina, jos vain saan järjestettyä aikaa, hän selittää.

Elämänura alkoi sattumasta

Tapani Oksasesta ei tullut koskaan kommunistia.

Ei hänestä tullut historioitsijaa eikä poliitikkoakaan, ei loppujen lopuksi edes kieltenopettajaa, vaikka sitä ammattia varten hän aloitti pohjoismaisen, germaanisen ja roomalaisen filologian opinnot.

– Tavoitteena oli päästä jonkin koulun rehtoriksi. Luulen kyllä, että olisin ollut jo pitkään varhaiseläkkeellä, jos olisin ryhtynyt opettajaksi. Ei minusta olisi nykyiseen kouluun. Siihen vanhanaikaiseen olisin saattanut sopiakin, hän arvelee.

Uranvalinta oli kiinni pienestä sattumasta. Armeijasta palattuaan, ollessaan matkalla yliopistolle, hän poikkesi muuten vain Lomamatkattamiseen matkatoimistoon kysymään, olisiko mitään töitä saatavissa.

– Siellä satuttiin tarvitsemaan opasta Sisiliaan kahden viikon kuluttua. Ne miettivät pari päivää ja valitsivat minut,

vaikka en osannut italiaa enkä tiennyt asiasta muutenkaan mitään. Opiskelin sitten viikon kieltä ja viikon muita asioita – ja lähdin Sisiliaan. Olin siellä puoli vuotta, siitä alkoi minun matkatoimistourani, Tapani Oksanen kertoo.

Vuonna 1976 hänet kutsuttiin osakkaaksi ja toimitusjohtajaksi Toiviomatkat Ky.-nimiseen matkatoimistoon, joka oli keskittynyt erityisesti Israelin matkoihin.

Samassa tehtävässä Tapani Oksanen on edelleen, joskin Toiviomatkat on muuttunut kommandiitti-yhtiöstä osakeyhtiöksi. Oksanen molemmat lapset, **Maria** ja **Olli**, työskentelevät samassa firmassa.

Tähän mennessä matkatoimisto on vienyt Israeliin 170 000 suomalaista.

– Israel on poliittisesti arka ja siksi näkyvä kohde, johon kiinnitetään julkista huomiota. Olemme kyllä koko ajan tehneet matkoja muuallekin, tilauslentoja ihan mihin halutaan, Tapani Oksanen selittää.

Hän tuumii, ettei eläkkeelle jääminen toistaiseksi kiinnostaa. Sen verran hän on vähentänyt työntekoa, ettei enää tee iltoja eikä viikonloppuja. Jää enemmän vapaa-aikaa viettää **Ulla**-vaimon kanssa.

Sitä paitsi perheeseen on

vain muutamaa viikkoa ennen hänen 70-vuotispäiväänsä ilmestynyt kolmas sukupolvi. Pientä tyttärenpoikaa ei ole vielä kastettukaan: isoisällä on koko ura edessä.

Jacob De la Gardien naapuri

Tapani Oksasen historiaharastus on elänyt kaikki vuosikymmenet niistä ajoista asti, kun hän tarkkaili asioita Pälkäneen kunnantoukimistosta käsin. Historiasta tuli koko elämän lempiaine.

Arkistoitua materiaalia, historiallisia asiakirjoja, lehdistötekstejä, näköispainoksia, esinekeräilyä, kaikkea mahdollista on niin paljon, että historian säilyttämistä varten tarvitaan Sarsan kodissa erillinen rakennus. Mutta historia tulee vastaan kaikkialla muuallakin, polkujen varsilla ja rannassa.

Tapani Oksasen maihin Kangasalla kuuluu 400 metriä Sarsan rantaa. Saunarannasta aukeaa lehtimetsän reunustama tumma suvanto, jossa vesi ei juuri liiku. Syvä se on.

– Tämä on aika ihmeellinen paikka, Tapani Oksanen viittaa hiljaisiin luonnontilaisiin rantoja kohti.

Paikalla on monta historiallista ulottuvuutta. Vastaranta

on vuosisatoja kuulunut Vääksyn kartanolle. 1500-luvun lopulla siellä varttui tuleva sotapäällikkö ja valtiomies, kreivi Jacob de la Gardie, isoäitinsä Kaarina Hannuntyttären hoivissa jäätyään pikkulapsena orvoksi vanhemmistaan.

Vielä de la Gardien lapsuudessa Sarsa oli voimakas koski, joka pyöritti kahtatoista myllyä ja elätti maakunnan tuolloisen myllykeskuksen asukkaat. Vuonna 1604 yhtäkkinen raju luonnonmullistus käänsi vesistön virtaus suunnan ja kuivatti Sarsan niin että yhdessä yössä kaikki myllyt muuttuivat käyttökeltötomiksi.

Ilman sitä tapahtumaketjua ei olisi olemassa Pälkäneen Kostianvirtaa, eikä karoliiniarmeija vuonna 1713 olisi varmaankaan ryhtynyt linoittamaan Onkkaalaa taistelupaikaksi venäläisiä vastaan.

– Historian suuret ja pienet tapahtumat liittyvät täällä toisiinsa. Ja minun kaksi kotiani – Kangasala ja Pälkäne, Tapani Oksanen sanoo.

Tapani Oksasen 70-vuotispäivää juhliitaan ensi sunnuntaina 2.6. Kangasalla Sarsanvainontie 26:ssa kello 13–18.